

Xalqımızın tarixi-mədəni irsi məqsədyönlü şəkildə dağıdılır

İkinci Qarabağ müharibəsi tarixi Zəfərlə başa çatdı. Xalqımız öz torpaqlarını erməni işğalından azad etdi. Lakin azad edilmiş torpaqlarımız erməni qəsbkarları tərəfindən otuz ilə yaxın bir müddət ərzində talan edilmiş, dağıdılmış, demək olar ki, yer üzündən silinmişdir. Ötən əsrin 80-ci illərindən başlayaraq qəsbkar, mənfur erməni separatçıları Azərbaycanın əzəli və əbədi torpaqlarına göz dikərək burada ikinci erməni dövləti yaratmaq xülyası ilə torpaqlarımızın 20 faizdən çox hissəsini zəbt etmiş, ərazi bütövlüyümüzü pozmuş, 300 mindən çox soydaşımızı yurd-yuvalarından didərgin salmışlar. Onlardan 217 nəfər müxtəlif şəraitdə vəhşicəsinə qətlə yetirilmişdir.

30 il ərzində xəbis, pis niyyətli, talançılıqla məşğul olaraq daş üstə daş qoymayan mənfur ermənilərin dağıtmadığı, yerlə-yeksan etməyi bir tikili qalmayıb. Bu illər ərzində ermənilər bizə məxsus olan tarixi abidələri, ziyarətgah və məscidləri, məzarlıqları dağıtmış, yüzlərlə mədəniyyət abidələrimizin adlarını dəyişdirib özününküləşdirmiş, tarixi binaları tamamilə məhv etmiş, işğal etdiyi Azərbaycan ərazilərində mədəni irsin məhv edilməsinə və saxtalaşdırılmasına yönələn, beynəlxalq konvensiyalarda bəşəri cinayət hesab edilən əməllər törətmişlər. Ermənistan Azərbaycanın işğal edilmiş torpaqlarında tarixi və mədəni irsimizi məqsədyönlü şəkildə və xüsusi qəddarlıqla məhv etmişdir. Zaman-zaman azərbaycanlılara qarşı nifrət, kin-küdurət bəsləyən ermənilər bu torpaqlarda sadəcə özlərindən başqa heç bir millətin yaşamadığı Ermənis-

tan yaratmaq üçün dövlət səviyyəsində mütəmadi olaraq etnik təmizləmələr aparmışlar. Ermənistan tərəfindən Azərbaycana qarşı törədilən belə təcavüzkar əməllərin qurbanları isə tək-cə və təndaşlar deyil, həm də yaşı min illərə söykənən tarixi-mədəni abidələrimiz olmuşdur. Belə ki, Ermənistanın işğal etdiyi Azərbaycan ərazilərində törətdiyi vandalizm aktlarının başlıca istiqamətlərindən biri də mədəni irsimizə qarşı yönəlmişdir.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə dünya əhəmiyyətli, o cümlədən ölkə əhəmiyyətli memarlıq, arxeoloji, monumental abidələr, dekorativ-təbii sənət nümunələri tamamilə məhv edilmiş, məscidlər, türbələr, qəbiristanlıqlar, ümumiyyətlə Azərbaycan xalqına məxsus bütün mədəniyyət abidələri tamamilə dağıdılmış, 67 məsciddən yalnız biri nisbətən salamat vəziyyətdə qalmışdır.

Bu, İrəvandakı Təpəbaşı məhəlləsinin nümunəsində daha aydın görünür

2020-ci ilin noyabr ayında işğaldan azad edilmiş Ağdam şəhərində olarkən bunu diqqətə çatdıran dövlət başçımız İlham Əliyev demişdir: "Biz UNESCO ilə çox sıx əməkdaşlıq edirik. Am-

nu bildirmişlər. Dəfələrlə dünyanın 200-ə yaxın ölkəsinin üzv olduğu UNESCO-ya mənfur Ermənistanın Azərbaycana qarşı etnik təmizləmə və mədəni irsi məhv etmək siyasəti həyata keçirməsi,

ma gəlib xristian məbədlərinə baş çəkmək istəsə, buraya gəlsin. Gəlsin və desin vəhşi erməni neyləyib burada. Bir də ki, bir neçə il bundan əvvəl Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin səfirləri bu məsciddə, burada olublar. Onlar iki dəfə faktaraşdırıcı missiyalar keçiriblər və mənə deyiblər ki, Ağdam məscidində olublar. Niyə məsələ qaldırmayıblar? Niyə bu, bəzi Qərb liderlərində narahatlıq yaratmayıb?..".

Bu ilin fevral ayında isə Ermənistandan qovulmuş və xaricdə yaşayan soydaşlarımızın bir qismi xalqımızın düşmən ölkədə qalan tarixi və mədəni irs abidələrinin taleyindən narahatlığını bildirərək növbəti dəfə UNESCO-nun Baş direktoru Odre Azuleyə məktub ünvanlamış, Ermənistanın niyyətli şəkildə həyata keçirdiyi məqsədyönlü siyasət nəticəsində bu ölkədə Azərbaycan xalqına məxsus mədəni irsin tamamilə yoxa çıxmaq təhlükəsi ilə üz-üzə olduğu

bu ərazilərin tarixi və əzəli sakinləri olan azərbaycanlıların bütün yaddaşının, tarixinin və mədəniyyətinin izlərini qəsdən silmək siyasəti aparması barədə dəqiq və konkret faktları əks etdirən məktub ünvanlayan soydaşlarımız bildiriblər ki, Ermənistanda 500-dən çox azərbaycanlı qəbiristanlığı, o cümlədən Ağadədə, Aşağı Şorca, Güllübulaq və Saral məzarlıqları dağıdılıb. Məktubda qeyd olunub ki, Ermənistan ərazisində azərbaycanlılara məxsus minlərlə mədəni irs abidəsinin qəsdən dağıdılması bu ölkənin Azərbaycan xalqına qarşı dözümsüzlüyünün, eləcə də bəşəriyyətə qarşı təhqirinin bariz nümunəsidir.

Dünyanın bir çox ölkəsində yaşayan bir qrup soydaşımız, diasporumuzun üzvləri, Azərbaycana rəğbəti olan xarici ölkə vətəndaşları UNESCO-nun Baş direktoru Odre Azuleyə ünvanladıkları məktubda ermənilərin qəsdən Azərbaycanın mədəni irsini

tar-mar etdiyini, müqəddəs yerlərimizin təhqir olunduğunu bildirmişlər. Qeyd olunmuşdur ki, Ermənistan ərazisində Azərbaycana məxsus olan - Göy məscid, Qala məscidi, Şah Abbas məscidi, Zal Xan məscidi, Sərtib xan məscidi, Hacı Novruzəli bəy məscidi, Dəmirbulaq məscidi, Hacı Cəfər bəy məscidi, Rəcəb Paşa məscidi, Məhəmməd Sərtib Xan məscidi, Hacı İnamverdi məscidi və s. dağıdılmış, yerlə-yeksan edilmişdir. Bütün bunlara əsaslanaraq soydaşlarımız Azərbaycan xalqının çoxəsrlik irsinə qarşı cinayət törədən ermənilərin əməllərinə görə məsuliyyət daşımalı olduqlarını diqqətə çatdırmışlar.

İndiki Ermənistan ərazisində - Qərbi Azərbaycanda bizim tarixi yurd yerlərimiz olmuş, ata-babalarımız əsrlər boyu bu tarixi yerlərdə yaşamış, yüzlərlə kəndlər, şəhərlər salmışlar. Qədim İrəvanın

Təpəbaşı hissəsində yerləşən Təpəbaşı məhəlləsi Azərbaycanın milli-mədəni, tarixi irsinin nümunəsidir. Vaxtilə İrəvanın ən böyük yerlərindən biri olan Təpəbaşı uzun illər boyu hissə-hissə dağıdılaraq bu gün son qalıqlarının da sökülərək tamamilə məhv olma təhlükəsi ilə üz-üzə qalıb. Bu

gün həmin məhəllədə 300-dən çox yaşayış evi mövcuddur. Vaxtilə Şərq üslubunda tikilən bu məhəlləni çoxları "Şəhər içində şəhər" adlandırmış, bəziləri isə İrəvan şəhərinin mərkəzi hesab etmişlər. İrəvan şəhərinin digər məhəllələrindən özünəməxsus koloriti, görünüşü, ərazisi baxımından fərqlənən Təpəbaşı məhəlləsinin vaxtilə öz məscidi, məhəllədə xanların, bəylərin evləri olmuşdur. Zaman-zaman ermənilər tərəfindən dağıdılaraq, yalnız bir hissəsi bu günümüze qədər gəlib çatan bu tarixi yurd yerimizdə hazırda bir çox tikinti şirkətləri inşaat işləri aparır.

Bəs, irqindən, cinsindən, dilindən və dinindən asılı olmayaraq, təhsil, elm və mədəniyyət sahələri üzrə xalqların əməkdaşlığını genişləndirmək yolu ilə sülhün və təhlükəsizliyin möhkəmlənməsinə kömək etmək missiyasını yerinə yetirən UNESCO hara baxır?..

Mehparə ƏLİYEVƏ,
"Respublika".